

ÁLLATOK VÉDELME.

a kolozsvári Állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő névre

Deák Ferenc-utca II. sz.

kéretnek.

Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa **Virányi István** úr (Hosszú-
u 9 sz.) címére intézendők.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár

Egész évre	— — — —	2 kor. — fill.
Fél évre	— — — —	1 kor. — fill.
Számonként	— — — —	— kor. 20 fill.

VII. évfolyam.

Kolozsvár, 1902. április.

4. szám.

TARTALOM: A galamb. *Kredits Ferencz.* — Mese a Kongó országról. *Lux Terka.* — A koplaló vadak. *Tanos Pál.* — *Állatvédelem és állatvilág:* Alexandra királyné mint állatvédő. — Állatok alvása. — A kutyák gondviselése. — Az állatok bűnei. — Hangyastatisztika. — Tehén a mellényzsebben. — Postagalambok orvosok szolgálatában — Tagilletékeiket befizették névsora az 1901. és 1902. évre — Kérelem.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A galamb.

A galamb a béke jelképe lett, midőn az ujra-ébredés hajnalán — annak jeléül, hogy az Ur az emberrel kibékült — csöriben Noénak olajfa ágat hozott.... a legnagyobb kitüntetés azonban akkor érte, midőn Krisztus keresztségekor — és az első pünkösdi ünnepén — képében a szentlélek megjelent....

A galamb a szelidségnek és a béketetésnek a jelképe... már az Üdvözítő is arra kérte tanítványait, hogy: olyan szelidek legyenek, mint a galambok.... a galamb már régóta jelképe az ártatlanságnak is.... mert hiszen, már a bölcs Salamon így kiált föl, mikor az Üdvözítő felől énekel: »....a te szemeid olyanok, mint a galambnak szemei.«

A régi népek hitvallása szerint: »az isteneik előtt a galamb áldozat volt a legkedvesebb....« Különösen az a fióka galamb, melyet az édes anya akkor mutatott be, midőn kisdéd gyermekét legelőbb a templomba vitte....

A szelid kis galambról nem feledkezett meg a gondviselés, mert mintegy elismerésül azon nemes tulajdonságaiért, melylyel a szelidségnek, a béketűrésnek és az ártatlanságnak a jelképe lett, oly gyors s biztos szárnyakkal és oly éleslátással jutalmazta meg, hogy : még az ölyv és a sas fondorkodásától sem kell félnie.... ezért kíván Dávid magának galambszárnyakat, midőn megszabadításért könyörög : „....vajha valaki nékem szárnyakat adna, mint a galambnak ! elrepülnék és nyugodnám.... elmennék messze a pusztába.... sietnék kiszabadulni e sebes szélből, e forgó szélből....»

.....

A galamb az odaadó s állandó szerelemnek is a jelképe .... a him folytonosan kísérgeti kiválasztottját, mindég a kedvét keresi, turbékolásával iparkodik mulattatni, kiterjesztett szárnyaival a földet seprí körülötte, körös-körül sétálgatja s gyönyörködve nézegeti.... telve van féltékenységgel, panaszkodással s mégis oly véghetetlenül boldognak látszik, hogy párjával lehet.... az ideális szerelem tetőpontra hág a gerliczénél.... nem létezik számára más, csak az ő egyetlene s ha a kegyetlen végzet elragadja azt tőle, nem vigasztalódhatik meg soha többé.... egyes-egyedül jár-kél a vadon erdőkön, minden égi-madarak társaságát kerüli, keservesen bugó hangját folytonosan hallatja s min-ha szándékosan még szomorubbá akarná tenni megínt életét, csak akkor eszik, ha nagyon megéhezik s akkor se igen válogatja a jóízű szemeket, mikor pedig innia kell, előbb a lábával a vizet felzavarja s úgy iszik abból.... A gerliczének párja iránt viseltetett éme véghetetlen szeretete már a régi-ek előtt is ismeretes volt s azért a mennyegzőkön az új házasoknak »gerlicze-egyességet«, »gerlicze-szeretetet« szokott a násznép kívánni.... a próféta is megemlékezik a gerliczéről, midőn az örök kárhozattól való félelmében így kéri az Istent : „....ne adjad a fenevadnak a te gerliczédnek lelkét.... a te szegényeidről ne feledkezzél meg....»

.....

A költő a galamb bámulatosan szép tulajdonságait a következő versben dicséri :

„Körmeivel nem sért....búza szemet szedeget.
Tiszta vizekre siet maga társaságának örülvén,
Csendes helybe lakik féltve fiát neveli.

Párjával a hím megül és nevelésbe megegyez,
Együtt mind holtig tisztaságot követők.

.....
A galambok nemcsak hozzátartozandóikat szeretik, de e mellett iparkodnak az állat-világ minden tagjával jólábon lenni... bármily kevés legyen is az elesége, szívesen megosztja azt az ég többi madaraival... még a verébbel is békességesen megalkuszik....

A galambok felette ragaszkodnak az emberhez... messziről megismerik jóakaróikat és ha az ismert kosárkát vagy a szakajtót megpillantják, gazdasszonykájuk vállára repülnek s még kezéből is elcsipkedik az eleséget....

.....
A galambokhoz fűződő szép jelképes magyarázatok, már a régi népek előtt igen kedvessé tették őket... az irántuk viseltetett kegyelet és a részükre naponta juttatott étel, a mezőről a házak köré csalogatta őket s annyira megkedveltette velük még a nagyobb városok zaját is, hogy az utcák és a terek állandó sürgő-forgó vendégei lettek....

Ugyszólván minden városnak meg vannak a galambjai, írják, hogy: Jeruzsálemben a mezőben volt egy magas kő-torony — dél felől: az olajfák hegyének oldalán — mely a jeruzsálemiek által »galambok kősziklijának« nevezteték s a melyben igen sok galamb találtatott....

A Szent-háromság harmadik személye iránti tisztelet révén, — különösen az olaszországi hívők, a galambok etetésére alapítványokat létesítettek, ezek közül legnevezetesebb az, a melyik a velencei »Szt. Márk-tér« galambjairól gondoskodik.... A budapestieknek különösen a Gizellatéri szelid galambok igen kedvesek, mert sokszor gyönyörködhetnek bennük s csodálhatják őket, a mint pompás színeket játszó nyakravalóikat nagy büszkeséggel mutogatják.

.....
Azt tartja a népmonda, hogy az aranyhaju tündérből, — ha levágják a haját — galamb lesz.... hogy az ártatlanok lelke galambképében repül fel az égbe.... hogy a galamb elüzi a háztól a betegséget s hogy az a leány, a ki galambot fog, az hamar férjhez megy. Ha az uj pár galambot eszik nagyon fogják egymást szeretni; de együtt mennek a halálba is; a ki pártalan galambot vág le, az meghal.

.....

A költő azt mondja, hogy :

»Olyan a vadgalamb, mint a lány,
Fáj a szive a párja után.«

Boldogságát ekként adja tudtunkra :

»Vadgerlicze turbékol a zöld ágon,
Boldogtalan vagyok én a világon.«

Meghalt kedvesét pedig ekként siratja el :

»Jaj de búsan harangoznak Tarjánba,
Elhervadt a legszebb leány bujába,
Három galamb huzza a nagy harangot
Most temetik a negyedik galambot.«

.....
A ki igen jó, arról azt mondják, hogy : »Epéje sincs, mint a galambnak....« a kit nagyon szeretünk arról azt mondjuk, hogy : »Ugy szeretjük, mint a galamb a tiszta búzát....«

Krenedits Ferencz.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mese a Kongó oroszlánról.

Egyszer így szólt hozzánk nagyapó, akinek hosszú ősz szakálla és kedves kék szemei voltak:

— Nos gyerekek, ki jön velem Afrikába?

Mind a hat testvér egyszerre kiáltottuk: éni éni éni!

— Tehát mind jöttök — mosolygott nagyapó. — Derék. Hát fogjatok az utikészülődéshez.

Minden este utaztunk nagyapóval, hol Tündérországba, hol a Kék-hegyekbe és már nagyon jól tudtuk, miből áll ez az utikészülődés.

Hat széket felfordítva állítottunk egymás mellé és beleültünk a felfordított székekbe. Nagyon derék és okos székek voltak ezek. Ha kellett kocsi, ha kellett vizihajó, léghajó, minden kitélt belőlük és mindig oda vitt bennünket, ahova akartuk!

Az utikészletünkhöz tartozott még: két pogácsa, egy esernyő, ha a jéghegyek közé mentünk, a meleg karmantyú és a nyitott esernyő alól bámészkódtunk fel a nagyapó édes, jó arczába, aki pipázva mesélgetett nekünk.

Az afrikai utazás eredménye pedig ez a szép mese volt:

— Kongónak, a nagy, hatalmas oroszlánnak, három fia volt s kettőt közülök megölték a négerék mérgezett nyilakkal. A harmadik fiát, Zambezi is érte egy mérgezett nyíl, de még volt annyi ereje, hogy elmenekülhetett s bebújt valahol a szavanna fűvek közé, amely fű olyan magasra nő, hogy még a zsiráfot is elfedi.

Szegény Zambezi itt összeesett és nem tudott tovább menni. A mérgezett nyíl benne volt az oldalában és kinjában iszonyuan ordított.

Az anyja oda volt valahol eleséget keresni a Szahara pusztában és semmit sem tudott a fiai haláláról.

Zambezi pedig lassankint, amint mind jobban fogyott az ereje, már nem ordított többé, csak nyöszörgött nagy fájdalmában.

Estefelé, mikor már félig halva feküdt, egyszer csak megmozdult körülte a magas, keményszáru fű s egy néger asszony fekete orczája látszott ki belőle, akinek a hátán, kendőbe kötve, egy háromszendős kis fiú ült.

A néger asszony, mikor meglátta a sebesült oroszlánt, ijedtében el akart futni, de a haldokló állat olyan könyörgő szemekkel nézett rá, hogy az asszony nem sokat gondolkodott, hanem hamarosan letette a hátáról a gyereket s a kendőből előkapva egy fazekat, elfutott egy közeli kuthoz.

Mikor a vízzel visszajött, kivette az oroszlán oldalából a mérgezett nyilat, a sebet kimosta vízzel, mire Zambezi láthatólag megkönnyebbült s lassan elaludt.

Zambezi meg volt mentve, hanem az asszony, amint kivette a nyilat, véletlenül megkarcolta vele a kezét s alig pár percz múlva az egész karja feldagadt.

Megijedt erre a szegény asszony, mert tudta, hogy milyen veszedelmes méreggel kenik be a négerék a nyilaikat és sietve haza akart menni, de oly erős fájdalom lepte meg, hogy lerogyott a földre és nem tudott tovább menni.

A kis fiú sirva kapaszkodott a ruhájába és a néger asszony is sirt, mert tudta, hogy meg fog halni itt segítség nélkül.

— Menjünk haza — siránkozott a gyerek, de az anyja szomoruan rázogatta a fejét.

— Nem lehet kis fiam, Kukumisz, nem lehet! a te anyád meg fog itt halni, téged pedig megöl ez az oroszlán, ha meggyógyul.

Ekkor iszonyu bömbölés hallatszott a levegőben s a föld

szinte megrázkódott, ahol végig futott Zambezi anyja, a hatalmas, nagy Kongó.

Utközben elmondták neki a társai, hogy két fiát megölték s a harmadik elmenekült és most ezt kereste.

A magas szavannák között csörtetett előre, nagy erős lábával, ahol letaposta a füvet, az többé nem tudott felemelkedni s rettenetes fájdalmában és dühében habzott a szája, a szeméi meg úgy világítottak, mint két tűzkarika.

A kis Kukumisz irítozatos félelemmel huzódott a haldokló anyjához s a szunnyadó Zambezi felébredve a hangra, minden erejét összeszedte, hogy ő is ordithasson egyet, amelyről megtalálhassa az anyja.

És Kongó örülten szaladt a hang irányába. A fejét úgy rázta, mintha még a levegőt is szét akarná tépni s mikor rátalált a fiára, örömeben nem tudta, hogy mit csináljon. Körülugrálta, nyalogatta, nyöszörgött, beszélt hozzá, kérdezte, nézegette és Zambezi alig tudott mindenre felelni.

— Ez az asszony mentett meg — mutatott Zambezi a szemével az asszonyra.

Kongó csak most vette észre a földön fekvő asszonyt, ak ijedten ölelte magához a kis fiát s így szólt:

— Hatálmás Kongó, én egy szegény rabszolga-asszony vagyok, az uram meghalt s a kegyetlen bánásmód miatt megszöktem a gazdántól. Én megmentettem a te fiadat és meghalok miatta, te pedig hadd meg az én fiam életéi.

Kongó akkorát ordított erre, hogy még a fűszálak is megremegtek s aztán így felelt:

— Amilyen igaz, hogy Kongó a nevem, olyan igaz, hogy még a saját véremmel szemben is megvédelmezem a fiadat, asszony!

— Elhiszem, nagy Kongó és bizom benned — felelte a szegény néger asszony s azzal meghalt.

Mikor aztán meggyógyult Zambezi, — így szólt hozzá Kongó, az anyja:

— Most pedig fiam, menjünk tovább. Ezt a kis Kukumiszt ígéretem szerint fel akarom nevelni s azután, ha akar, hadd menjen vissza az emberekhez.

És elindultak hárman. Kongó ráültette Kukumiszt a hátára s elmentek egy ismerősükhöz, egy oroszlán-asszonyhoz.

— Azért jöttem ide, — mondta Kongó — mert tudom,

nogy neked kicsinyeid vannak s arra kérek, adnál egy kis tejet az én ember-gyerekeimnek.

Ez vonakodott eleinte, de a mikor elmondta Kongó, hogy jutott a kis fiuhoz, elszégyenülve felelte :

— Derék oroszlán vagy te, Kongó, de én sem akarok utolsó lenni s azért csak, a mikor te jre lesz szükséged, hozd de azt a kis ember fit.

Igy nőtt, növekedett Kukumisz. Kongó és Zambezi közösen viselték gondját, de a kis néger nem valami hálásnak mutatkozott. Roppant nagyra volt azzal, hogy ő ember s az oroszlánokat lenézte. Sokkal jobban szerette a majmokat s hiába tiltotta el Kongó ezeknek a társaságától, mégis csak egyre köztük volt.

Az oroszlánok megvetik a majmot, a ki ravasz, hazugyáva és ostoba, de Kukumisznak épen az ilyen tulajdonságok tetszettek és mindig hozzájuk szökött.

Lassankint mind az oroszlánok meggyűlölték Kukumiszt, a ki, a hol tehette, ártalmukra volt nekik, de Kongó mindig a pártjára állt.

Egyszer az oroszlánok megbízták Kukumiszt a fiaik őrzésével, a míg ők oda jártak eleség után s a rozslékü kis néger azzal mulatott, hogy a szegény oroszlánkölyköknek tövissel a szemekbe szurkált s a Zambezi fiának — a ki három esztendő mulva megházasodott — az egyik szemét egészen kiszurta.

Ekkor az oroszlánok szét akarták tépni Kukumiszt, de Kongó megvédelmezte őt.

Kongó különben is nagy becsülésben állt az oroszlánok között a bátorsága, őszintesége és szótartósága miatt, de Zambezi ettől fogva halálos ellensége lett Kukumisznak s kijelentette az anyja előtt :

— Válasszon anyánk kettőnk közül. Vagy én, vagy az a kis hitvány, gyáva emberfaj, de valamelyikünk meg fog halni !

S ekkor így szólt a nagy, becsületes Kongó :

— Édes fiam Zambezi, te vagy a szívem, ez a fiu pedig a becsületed. Tehát jól vigyázz az anyád becsületére Zambezi, mert inkább akarlak téged halva látni, mintsem a szavamat és az ezzel járó kötelességemet megszegjem !

Zambezi is nagyon derék oroszlán volt és nagyon megcségyenült erre a beszédre, de azért megesküdtött magában, hogy megöli a fia szeméért Kukumiszt.

És egyszer, sokára, beteg lett Kongó s elküldte a kis né-
gert a fiához, hogy küldene neki valami orvosságot.

Zambezi adott orvosságot, de egyttal azt is elhatározta,
hogy most utána lopózik Kukumisznak s az uton megöli.

A beteg Kongó pedig csak várta Kukumiszt az orvosság-
gal s hogy nem jött, rosszat sejtett és felkelt a fekvőhelyéről
és elindult a fia lakóhelye felé.

A mint ment a nagy pusztaságban, egyszer csak sikoltást
hallott és rögtön kitalálta a sikoltás okát.

Nagyon beteg volt Kongó, de most egyszerre elfeledkezett
a betegségéről s olyan erővel szaladt előre, a hogy még életé-
ben talán sohasem szaladt.

S Kongó jól gyanított. Csakugyan ott találta az uton Zam-
bezit, a mint a megölt Kukumisz testébe épp beleharapott.

Kongó rettenetes ordítással ugrott Zambezire s a másik
perczben *kettéharapta az egyetlen fia torkát.*

És ez időtől fogva még nagyobb becsülésben élt az orosz-
lánok között Kongó.

Lux Terka.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A koplaló vadak.

Az Uristen az oktalan állatokról is gondoskodik. Csakhogy
bizony megesik ám azért néha, hogy azok a szegény oktalan
állatok nagyon is koplalnak, sőt éhen is vesznek. Rendes időben
nemcsak megél, hanem többnyire bőségben is él minden vad.
Hanem bezzeg aztán, ha kizökkenik a rend!

Nézzünk be egyszer az erdőbe.

Ennek királya a méltóságos szarvas; gyöngye a kecses őz;
csufja a formátlan vaddisznó; bohócza a virgoncz nyul; ékes-
sége a fácán és kedvese a fogoly. S ezek mindmegannyian
finnyásan válogatják a természet dusan terített asztaláról a jónak
legjavát; kora tavasztól késő őszig, minden évszakban, más-más
csemegék állnak rendelkezésükre. Még télen is, habár szegénye-
sen, de meg tudnak élni, ha hosszú heteken át nem fekszi meg
az avart a tulságosan nagy hó. De jaj ám nekik akkor, nagyon
síralmas az életük, ha ez az esett bekövetkezik. Ilyenkor aztán

ha az ő legnagyobb ellenségük: az ember nem segít rajtuk, kopálnak, pusztulnak és hullanak, mint ősszel a falevél.

Az erős tél nagy veszedelmükre van szegényeknek. Mikor nagy hóörmeg esik le, mely mindent elföd előlük s teljesen hozzáférhetetlenné tesz nekik minden természetadta életmet. Jó szerencsájuk nekik ekkor, ha a birtokosuk gondoskodik róluk. Ilyen, sajnos csak ritkán található helyekre aztán amazokról át is vándorolnak az éhség által üldözött, s az ösztön által vezérelt vadak, ha megsoványodott testükkel, megfogyott erejükkel a sokszor nagyon hosszú utat még megtenni bírják. Ellen esetben pusztulnak otthon és vesznek utközben.

Tekintsünk be egyszer egy olyan helyre, a hol a vadat megbecsülik, s így télen is teljes gonddal ápolják.

A Vértes déli nyulványán az egyik birtokos tizezer hold erdejét kerített be sodronykerítéssel, hogy nagyértékű vadállományát a különféle veszélyek ellen megvédelmezze.

Térden felül kell gázolnunk a megfogyott havat. Alig tesszünk pár lépést, már szemünkbe ötlük, hogy a hol csak alkalmas a hely, a bokrok ágainak vállaira mindenütt a legjava illatos szénakötegek vannak rászurva. Hogy mi célból: mutatja az a sok szarvas- és őznyom, a melyek az ilyen bokrok körül a havat egészen letaposták.

Beljebb az erdőben ráakadunk arra a nagy pajtára, a melyet már a nyáron teletömtek a pompás erdei szénával, a melyre akkor se őz, se szarvas rá se hederített, de a melyet most, mint czukrot, úgy fogyaszt. El is kellett jól keríteni a torkosok elől, mert ha szabadon hozzáférnének, időelőtt pocskólnák el azt a nagy mennyiséget. Közel hozzá azonban egy különös szerkezetű hosszú jászol van kiálló fedél alatt, telerakva friss szénával. Ennek sűrű rácsai közül szabadon huzkodhatják elő az egy-egy falásra való csomócskákat.

Még jó távol van az alkony, mikor odaérünk s máris két hosszú sorban látjuk ott a szarvasokat teljes békében a kis őzikekkel és a saját fajuk gyengébb tagjaival. Közös egyetértéssel és talán az emberekénél nagyobb hálaérzettel, fogyasztják azt az emberi kegyadományt, a melyre nekik most oly nagy szükségük van.

Éles érzekeik már messziről tudtukra adták érkezésünket, de még akkor se riadnak meg tőlünk, mikor látókörükbe jutotunk. Az éhség nagy mester s megszelídítette őket is. Nem is

szabad visszaélnie az ő bizalmukkal senkinek; itt, a jótékonyság e helyén, nem szabad lövésnek esnie.

Minden pagonyban van egy-egy ilyen jászol s a körülmények mindenütt azonosak.

Egyes helyeken nagyobb fákat látunk ledöntve; hol egykettő, hol több fekszik határon. Megbojrátkoznánk az ilyen gazdálkodás fölött, ha nem tudnók, hogy ezek éppen csak azért vágattak le, hogy a szarvasok, őzek és nyulak az ágak bimbóit és végső csucsait csemegéül kaphassák ott is, a hol a rendes vágások távol fekszenek. Rékettye és rezgőnyár az mind, a melyeknek röpke magvait a szél tán mértföldrői hordotta ide szemétnék. Jó szolgálatot tesznek ezek ilyenkor s mivel a többi nemesebb fánemek úgy is csak kárára állának ott még hosszabb ideig, a vad pedig éppen e lágy fánemek ágait szereti leginkább: napról-napra fejsze alá kerül belőlük a megfelelő mennyiség.

Persze, a hol 30—40 holdas vágások vannak letarolva s ott fekszik annak a sok ezer fának az ága szétszórva, ott aztán az olyan hézagpótló étetőfák ledöntésére nincs szükség. Hej, de van az ilyen vágásokban lakmározás! Két-háromszáz darab vad fordul meg ott egy éjjelen, melynek nagy része már lesi a széleken, hogy mikor szedik össze szerszámaikat az utolsóknak hazamenő favágók.

A nyulak is elbandukolnak a szarvasok és őzek között és velük együtt lakmároznak szénán és fabimbón egyaránt. Mélyen benn a völgykatlan sűrű fiatalosaiban egyes tisztások vannak tisztára ellapátolva. Itt vannak a *hintések*.

Minden nap, ugyanaz órában délután, találkozhatunk azzal a marcsona két erdőőrrel, kik a nagy hóban keservesen czipelik a hátukon a félig teli zsákokat, a melyeknek tartalmát azokra a tisztásokra hintik. Szép sárgaszemű kukoricza van azokban a zsákokban s ez azért lesz ide naponkint elszórva, hogy e hintőkre szokott vaddisznók se koplaljanak. Rut, kártékony állatok ezek, az igaz; nem is szereti őket sem az erdő, sem a mezőgazda; pusztulóban is vannak már mindenfelé; de itt, a Vértesben van még ezekből is elég. Mert hát pompás vadászatokat lehet ám ezekre a rut bestiákra tartani. Veszélyre és izgalomra hasonlók ezek a medvevadászatokhoz.

Máskor hanyatt-homlok rohannak tova a legkisebb gyanus neszre is, melyet a rossz látóképességüket nagyon is pótló fi-

nom halló- és szagló-érzékek igen jól közvetítenek. Télen azonban megszeliődtek a legvadabb vadaink is. A hó s alatta a csontkeményre fagyott föld, épen öket zárja el teljesen minden élelemtől, a minek folytán nem egyszer ragadozókká is válnak, széttépvén és fölfalván mindazt, a mi élőlény utjukba esik. Nagy mester az éhség, megszeliődít az vadembert és vadállatot egyaránt. Mint a vadludak, úgy mennek a vad-
dászok is nyomról-nyomra egymásután hosszú sorokban a hirtések felé és villogó szemekkel lesik már a sűrű szélében a hirtők eltávozását. Alig huzzák ki ezek onnan a lábukat, már rohannak elő minden oldalról, hogy a bizony szűken mért adagokat egymás elől felfalhassák. Van ott aztán zabálás, csemecseges, rőfögés is, mikor a szem már fogytán van, nyihogás is, ha az öreg agyarosok moresre antják a fiatalokat.

De menjünk tovább. A legfiatalabb sarjadékos vágásokban és makkvetésekben rőzsetetejű satorokat látunk, a melyek tuskével jól el vannak kerítve. Ha jól oda nézünk, mozog annak az egész alja, Igen ám; mert csak az imént távozott el onnan az öreg János jáger egy üres zsákkal. Tartalmát, mely pedig jóféle buzaocsu volt, mind odaszórta a túskekerítés tisztára elsöpört udvarára. Megszámlálhatatlan fáczán és fogoly csipkedi ott most már serényen azt az áldott szemet, a mely nélkül legnagyobb részük már régen elpusztult volna. És segít nekik egy egész nagy vidék tengersok madara, a melyek a boldogok, mind ide szoktak már. Láthatunk itt olyan madarat is akárhányat, a milyen csak az inség idején eszi meg a magot, de most, a nagy inségben, mohón kapkodja azt el egymás elől.

Az etetőnek ezektől a helyektől nem szabad messzire távoznia, hanem ott kell maradnia lőtávokban; felhuzott puskával, míg az a lakmározó madársereg onnan egyenkint, csapatonként, a mint jött, el nem távozott. Mert azok a ravasz rókák ott leskelődnek ám szüntelen s vajmi könnyű volna nekik abban a szűk kerítésben a maguk vacsoráját megszerezni; s még így is, ha nagyon éhesek, megkísérik a betörést; de, az öreg János dicséretére legyen mondvá, a koma ilyenkor rendesen beszámol az ő jó téli bundájával

Igy van ez az olyan helyeken, a hol jól felfogott érdekből is, de meg emberséges érzelemből is, gondot viselnek a vadakra.

Hanem jaj és szomorúság, kín, nyomoruság és pusztulás uralkodik ott, — és az ilyen helyek képezik a nagy többséget

— a hol átengedik azokat a szegény állatokat gond és védelem nélkül az ő sanyaru sorsuknak, mely könyeket, valóságos könyeket sajtol még az ő szemeikből is. *Ki látott már valaha állatot sirni? Én láttam és mondhatom, hogy sokkal meghatóbb az, mint az emberek sírása.*

Emberek! Mikor nagy hó borítja a földet, a fák is csikorognak a nagy hidegtől s hordja az északi szél a fagyos ut havat rakásra. S ti ezt a jól fűtött szobából nézitek, gondolatok azokra a szegény vadakra, a melyek ilyenkor a legnagyobb éhséget, tikkadást és pusztulást szenvedni kénytelenek.

És segítsétek rajtuk; enyhítsétek a nyomoruságukat!

Tanos Pál.

Állatvédelem és állatvilág.

Alexandra királyné mint állatvédő. Londonban nemrég egy kereskedő kötelezte magát, hogy Westend egyik divatárúsnőjének a jövő évadra női kalapokra tízezer sűrűszárnyat szállít. Ez a hír nagy feltűnést keltett és Dixie Florence költőnőt arra indította, hogy versben tiltakozzék a divat e kegyetlensége ellen. A költőnő versét a királynőnek is megküldte, aki egy udvarhölgye által köszönetet mondott a költőnőnek és megígérte, hogy a tömeges madárirtás megakadályozására meg fog tenni mindent, ami csak tőle telik. Alexandra királyné ezzel nagyon lekötelezi az állatbarátokat, mert Angliában az utóbbi években megint nagyon fölkapták azt a divatot, hogy a női kalapokat madártollakkal díszítsék. Venezuelában a múlt évben két millió madarat öltek meg a divat czéljaira. Egy londoni kereskedő bevallotta hogy tíz év előtt, amikor a divat még nem volt oly kegyetlen, évente két millió madarat adott el. Londonba nemrég három szállítmány érkezett, melyekben 10.000 paradicsómmadár és annyi kócsagtoll volt, melyek megszerzése legalább is 300.000 madár halálát okozta.

Állatok alvása. Amerikában egy természetbúvár a newyorki állatkeriben megfigyeléseket tett az állatok, különösen a ragadozók alvásáról s összehasonlította ezekkel a szabadban élő állatok életmódját. Legkevesebb a változás az oroszlánnál és a

tigrisnél. Ezek a fogságban is mélyen, nyugodtan alusznak a legnagyobb láрма között s nappal is nyugodtan szenderegnek. Hasonlóképp jó alvó a medve is, bár nappal nem szeret úgy szundikálni, mint az oroszlán és a tigris. Az amerikai medve szívesen buvik el éjjelre a ketreczében levő szikiák alá, bár néha a tetején kuporodik össze, körülfogva lábaival a ketrecz vasrácsait s azt híhetnök, hogy ez nagyon kényelmetlen, pedig így egészen jól érzi magát a medve. A fekete medvék a fák ágai közé bujnak el éjszakára. A jegesmedvék sajátsága abban áll, hogy ketreczüknek egyik sarkát választják ki tanyául s minden éjjel ide vonulnak vissza. Legérdekesebb az ideges állatok alvása, azaz az olyanoké, amelyek a szabadban is nyugtalan életet folytatnak, mivel a vadászok vagy a ragadozó állatok folyton leselkednek rájuk. Ezek tényleg nagyon nyugtalanul alusznak, a legkisebb neszre is fölébrednek, sőt alvás közben is nyitvatartják egyik szemüket. A prairie farkasok általában inkább csak szundikálnak, mint alusznak s időről-rőre kinyitják szemüket s szétnéznek, hogy minden rendbe van-e. Fényképfőlvételekkel is bizonyíthatták, hogy a farkas egyik szemét állandóan nyitva tartja. Legmélyebben alusznak az állatkertben az éjjeli ragadozók és azok az állatok, amelyek nappal szoktak aludni. Már hajnalban behunyják szemüket s néha egész nap olyan mozdulatlanok, mintha elaltatták volna őket.

A kutyák gondviselése. Varsóban egy gazdag asszony nemrégiben két kutya-azilumot alapított. Egyet a seidlecki kormányzásában levő birtokán. Ebben negyven elaggott és munkaképtelen kutya részesül ápolásban, egy másikat pedig Varsóban. Mivelhogy ott drágább az élet, ez az intézet csak husz kutya számára van berendezve. A derék urnő az elmúlt februárban töltötte be életének harvanadik esztendejét. Ezt az alkalmat használta föl arra, hogy a halála utáni időkre is biztosítsa a két intézet fönállását. Közjegyző előtt végrendelezett és huszonötezer rubel alapítványt tett a kutyuskák számára. Hogy pedig a drága kis állatkák is tudomást vegyenek patronájuk családi ünnepéről, minden kutyának vattával bélelt selyem köpenyt ajándékozott. Cselédeiről is megemlékezett ezen a napon. Mindeniknek ajándékozott — husz kopeket. Tulzás a jóban, már rossz.

Az állatok bünel. Bizonyosan egyidőben tanulmányozta egy külföldi lap munkatársa a zoológiát, meg a büntetőjogot s

igy jöhetett arra a furcsa gondolatra, hogy az állatok között is akadnak — bűnösök. Az eredeti gondolkozó újságíró beleképzelte magát az állatvilág kodifikátorának a helyzetébe és kisütötte, hogy: valahányszor az állat, egy másik fajta állatot öl meg, úgy ez nem egyéb, mint küzdelem a létért. Valahányszor azonban valamely állat megtámadja a fajtáját és legyőzvé az, még föl is falja: ugyanannyiszor bünt követ el. És minnek is kereszteli el az állatvilág büntetőkönyve ezt a bünt? Kanibálizmusnak!

Vannak farkasok, melyek egymást marják és föl is falják. De akadnak kutyák is, hasonló bűnös hajlamokkal megterhelve. És az állatok közt ez a faj-ellenes merénylet — a megfigyelések szerint — nem kizárólag az éhség hatása alatt következik be, hanem gyakran eléggé jó — házi koszt mellett. A házimacskák gonosz hajlamai szintén sokszor fajulnak el odáig, hogy az egyik macska meggyilkolja a másikat, még pedig minden valószínűség szerint, előre megfontolt szándékkal. Az előre megfontolt szándéokra abból lehet következtetni, hogy a büntény elkövetése előtt nagyon gyakoriak a gyilkos és az áldozat között — a nézeteltérések.

Távol tőlünk, Keleten, ahol bujább a természet és még a hidegvérűekben is forróban kering a vér, ott még a krokodilus is elragadtatja magát, néha annyira, hogy fölfalja a saját kicsinyeit. Nem sokkal szelidebb dolog — persze az emberi érdek szempontjából — amit a dromedár elkövet. A dromedár, ha ugyanis tulságosan bosszantják őt az emberek, oly annyira dühbe gurul, hogy nekimegy akár az egész karavánnak. Ilyenkor azután a hajtók csak úgy képesek lecsillapítani a felbőszült állatot, hogy a saját öltönydarabjaikat dobják eléje és a dromedár ezen a zsákmányon tapos, rug, kapál, egy szóval kitombolja magát. A dromedár bűné tehát annyira szelid és naiv, hogy talán inkább rendőri kihágásnak kellene minősíteni és nem bűnnek.

Hangyastatisztika. Forel Gusztáv svájci tudós, a ki legelőször számlálta össze, hány hangya van egy bolyban, 114.000 hangyát talált az általa megszámlált bolyban. Teljesen pontos adatokat azonban csak Yung Emil genfi tanár szolgáltatott, aki több hangyabolyt számlált meg. Ugy járt el, hogy előbb az egész bolyt szénkénnel megfojtotta s aztán a fészket a lárvákkal együtt zsákba lapátolta, a mely a földrészekkel 80 kilogrammot nyomott. Ebből a tömkelegből olvasott ki Yung 22.580 hangyát és 13.500 lárvát. Azonban a munka oly fáradtságos volt különösen a hangyáknak a földrészekről és fa-morzsálektől

való elválasztása, hogy a tudós nem bizott számítása pontosságában s más módszert eszelt ki az újabb számlálásnál, már csak azért is, mert hiszen csak a fészekben talált hangyákat vette számításba, pedig igen sok lehet még a fészken kívül is. További eljárásánál Yung tehát kicsalta a hangyákat a lyuk szájához s egy kis csapdában fogta össze s gondja volt e mellett arra is, hogy a fészek alsóbb folyosóiban meghuzódottak is előkerüljenek, valamint ilyen módon fogdosta össze a szomszédos fákön vadászó kirándulókat is. Yung ilyenformán öt bolyt számlált meg és pedig a következő eredménnyel: az első helyen talált 53.018-at, a másodikban 67.179-et, a harmadikban 11.933-at, a negyedikben 93.694-et, az ötödikben 47.828-at s azok testalkatra a legkülönbözőbb nagyságúak voltak. A fészek terjedelme és a hangyák száma között semmiféle összefüggés nem volt, mert például a második és ötödik fészek volt a legkisebb, a harmadik és negyedik a legnagyobb, az első pedig közepeszerű. A szökevény hangyák számát, melyeket Yung nem tudott összefogni, 10.000 re teszi; a mely számot összehasonlítva a föntiekkel, kimondhatjuk, hogy egy népes, eredeti vörös hangyaboly alig számlál többet 100 000 lakónál, a közepeszerűek 70.000-nél, a kicsinyek pedig 30.000-nél.

Tehén a mellényzsebben. A mai európai ruhádivat mellett bajos dolog volna a mellényzsebben tejet hordani. De hála dr. Ekenbergnek, aki erről a kérdéstről a stockholmi gazdasági akadémiában értekezett, ma már könnyű szerrel lehet azt majd megcsinálni. A tudós doktor ugyanis porrá tudja változtatni a tejet, úgy hogy ha a port vízben feloldjuk, kitűnő ízű tejet kapunk. S ez a por annyira valódi tej, hogy belőle turót, vajat és sajtot is lehet csinálni, sőt kitűnően lehet vele főzni is. Kevés tejjel a zsebében tehát egy sok gyermekkel megáldott családapa hosszabb kirándulást tehet a letejszegényebb vidékre is s még szoptatós dadára sincs szüksége. S e por nagyon tartós is, hidegben, melegben eláll és nem savanyodik meg. Bádog-, fagy bármilyen anyagból készül edényben is tartható. Előállítása rendkívül olcsó. Alig esik egy fillér költség egy liter tejre.

Postagalambok orvosok szolgálatában. Igazi amerikai ötlet a postagalambokat a betegek gyógyítása körül fölhasználni és a gyógykezelés menetét e szelíd állatkák igénybevétele által gyorsítani. Dr. Wilson bostoni orvos huzamosabb idő óta postagalambokkal expediáltatja a receptjeit. Két három postagalambot visz magával, mikor a betegekhez indul és amint valamelyik nagybetegnél a rendelvényt megírta, azonnal nyakába akasztja azt a galambnak, s ez a fürge postás gyorsütemben repül a ducba vissza, vagyis a gyógyszertárba. A galambduc ugyanis a patika udvarán van felállítva, így tehát a recept a lehető leggyorsabban jut el oda, ahová való. A gyógyszertárból azután az orvosságot biciklin juttatják el a beteghez, aki így postagalamb

és bicikli révén néhány pillanat alatt a gyógyszer-tár birtokában van.

Ezt az amerikai ötletet egy francia orvos a maga számára reklamálja. Állítólag Jauvilleben már 1898. óta használja föl dr. Caplan a postagalambokat sürgős híradásra. Minden nehézzel betegénél egy postagalambot deponál és ha komoly fordulat áll be a szenvedőnél, akkor utnak bocsátják a galambot, nyakába akasztják az üzenetet és a galamb gyors szárnyakon repül vissza a gazdájához, az orvoshoz.

1901. évre tagsági díjukat folytatólag befizették :

Kolozsvárt :

Özv. Br. Bánffy Dánielné
Dr. Bíró Béla
Dr. Böhm Károlyné
"öhm Mihály
Dr. Czikmántory Ottó
Özv. Dávid Antalné
Dósa Miksáné
Deáky Albert
Farkas Odönné
Fekete Nagy Béla
Geréb Már onné
Gyulay Lászlóné
Göllner Etelka

Özv. Inczedy Sámuelné
Kanyaró Ferencz
Köváry Dalma
Kozma Ferenczné
Krompecher Hermin
Özv. Makoldy Sámuelné
Mesticz Ferenczné
Pallós Albert
Br. Zeyk József

Vidékiek :

Br. Apor Istvánné Aborfalva
Dr. Lindner Gusztáv Budapest
Németh Károly Kecskemét

1902. évre tagsági díjukat befizették.

Kolozsvárt :

Lázár Irma ..... 2 kor.
Mayer Irén ..... 2 >
Péteri Lipótka ..... 2 >
Purjesz Olga ..... 10 >
Vecsey Mariska ..... 2 >
Végh Bertalan ..... 2 >

Beke Benjámín Nagyvárad
Eggenberger-féle könyvkereskedés
Budapest
Grimm Gusztáv Budapest
Hirsch Málvin Dicső-Szt.-Márton
Dr. Gróf Kun Géza Maros-Németi
Németh Károly Kecskemét
Gróf Teleki Érik Drassó
Gróf Teleki Ralf Drassó

Vidékiek :

Állatvédő Egyesület Kassa

Virányi István,
az egylet pénztárosa.

Kérelem.

Tisztelettel kérjük úgy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona évi tagsági díjukat, melyért kedves, közkedveltségnek örvendő havi közlönyünket is kapják, mielőbb beküldeni sziveskedjenek; hogy működésünket szegény állatkáink védelmére érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Br. Bánffy Zoltánné,
elnök.

Virányi István,
pénztáros.